

tató füzetek, amelyek különféle, az óvodásoknak szánt, a térbeli tájékozódást, az apró részletek felismerését fejlesztő, a személyes élmények felidézését és kifejezését célzó feladatokkal, miközben ráadásképpen még gazdag képanyaggal is kiegészítik a köteteket.

Tittel Kinga és Bartos Erika budapesti útikönyvei által a nagyobb és a legkisebb gyerekek is egyaránt kiváló idegenvezetőt kaptak a főváros megismeréséhez, és azt sem túlzás kijelenteni, hogy velük együtt a felnőttek is felcsigázva várják a Brúnó-sorozat további részeit, amelyek - a tervezettek alapján - folytatják majd Pest bebarangolását, illetve a Duna partjának, hídjainak és szigeteinek, valamint Budapest környékének a felfedezését.

Tittel Kinga: Mesélő Budapest. Kolibri Kiadó, Budapest, 2016.

Bartos Erika: Brúnó Budapesten - Buda tornyai. Móra, Budapest, 2017.

Bartos Erika: Brúnó Budapesten - Buda hegyei. Móra, Budapest, 2017.

Bartos Erika: Brúnó Budapesten - Pest szíve. Móra, Budapest, 2018.

Bartos Erika: Brúnó Budapesten - Buda tornyai lépésről lépésre. Móra, Budapest, 2017.

Bartos Erika: Brúnó Budapesten - Buda hegyei lépésről lépésre. Móra, Budapest, 2017.

Bartos Erika: Brúnó Budapesten - Pest szíve lépésről lépésre. Móra, Budapest, 2018.

Turczi-útikalauz stopposoknak

Vilcsek Béla Turczi István
- monográfiájáról

Kovácsné Kiss Csilla

Szepes Erika találóan nevezi a kortárs irodalom egyik emblematikus alakját, Turczi Istvánt „hagyományembernek”. Költő, próza- és esszéíró, drámák, hangjátékok és dalszövegek szerzője, műfordító, többnyelvű antológiák összeállítója, lapszerkesztő és könyvkiadó, irodalomszervező, művészeti események és kiadványok ötletgazdája, megteremtője. Állandó mozgásban van az alkotói létben 1985 óta. Rengeteg publikáció, interjú, recenzió és kritika igazolja, hogy a „jelen(lét) embere”, ahogy Vilcsek Béla irodalomtörténész, egyetemi

Kovácsné Kiss Csilla 1970, Mátészalka. A Kossuth Lajos Tudományegyetemen szerzett diplomát magyar nyelv és irodalom - orosz nyelv és irodalom szakon. Német nyelvtanárként a Miskolci Egyetemen végzett, majd pedagógus szakkvizsgát szerzett a Debreceni Egyetem TEK Hajdúböszörményi Pedagógiai Főiskolai Karán. A Mátészalkai Esze Tamás Gimnázium tanára.

oktató, kritikus monográfiájában olvashatjuk az első fejezetben.

Milyen feladatra is vállalkozott Vilcsek Béla? Azt a munkát vette magára, hogy a Turczi-művekről, - kötetekről, munkásságáról eddig született recenziókat, kritikákat, ismertetéseket, interjúkat rendszerezze, újraértelmezze, logikai sorrendbe helyezze, és magát a már jelentős Turczi-életművet megkísérelje egységes horizonton, az olvasó számára lebilincselő olvasmányként felmutatni. A tudományos munka precíz-ségén, objektív szakszerűségén átüt az olvasó-befogadó ember szubjektivitása, a szépséget, humánusot kereső elemző irodalomtörténész-kritikus tisztelete választott alanya és művei iránt.

Vilcsek Bélát ebben a nagyívű munkában mindvégig az a - a monográfiában többszörösen is érvekkel megtámogatott - meggyőződése vezérel, hogy Turczi Istvánt és eddigi életművét megilleti ez a figyelem. Turczi eddigi életművét pályaszakaszokra osztja, idézi az egyes művekről, kötetekről eddig megjelent kritikákat, véleményeket, a teljesség igényével gyűjt össze minden Turczi-publikációról írt elemzést, bírálatot, méltatást. Ez önmagában is a kortárs költőre-íróra irányítja a figyelmet, de a monográfia szerzője a pusztá dokumentációnál többre törekszik: bevonni olvasóit a „Turczi-univerzumba”.

Payer Imre úgy értelmezte az *Új Forrás* lapjain ezt a költői világot, hogy annak ereje a hitben, a lét-dacban, a megátalkodottságban, a nemet mondásban rejlik. Ez a fajta költészet a nagy filozófiai kérdésekkel foglalkozik, és nem idegen tőle az „örök emberi” tagadás,

akár a bosszú sem. Vilcsek monográfiájának nyitó szövege Turczi *Írni* vs. *Inri* című alkotása, melynek záró sora összefoglalja ezt a filozofikus „univerzális ellenkezést”, amely a kötet címében is visszacseng: „Az írás a halandók bosszúja.”

Színes világba csöppenünk a Turczi-szövegeken keresztül is, de akkor is, ha szembesülünk azzal a ténnyel, milyen sok jelentős költőt, irodalmárt, kritikust, műértőt ragadott már magával egy-egy alkotás, kötet, így született az a sok interjú, ismertetés, nyilatkozat, esszé, kritika, tanulmány, melyek listáját természetesen megtaláljuk összeszedve a monográfiában.

A kötet emellett mégis erősen vers-és műalkotás-központú. Ezen a ponton sokféle indulhatunk tovább. Vissza az időben a nagy elődökhöz, akiknek versformáit, beszédmódját az *ÁTHAL(L)ÁSOK* és *ELHAL(L)ÁSOK* élteti tovább. A kortárs alkotói miliőre nyit ablakot a 66 SMS, amelyek kortársakhoz szólnak. Fordulhatunk viszont tematikus érdeklődéssel is Turczi felé: a történelem, főleg a személyiség identitása, a nő, főképp az erotika, illetve az irodalom, a költészet kérdései is a fókuszunkba kerülhetnek. Mindhárom területet érinti a monográfia szerzője. Amellett, hogy eligazítja ebben a szerteágazó témavilágban az olvasóit, gondolatvezetésébe beilleszti Kabdebó Lóránt, Tarján Tamás, Szepes Erika, Zsávolya Zoltán, Szentmihályi Szabó Péter, Lator László, Palásti Péter és még sok más irodalomtörténész és kritikus véleményét is.

Vilcsek Béla Turczi-monográfiája rengeteg információt halmoz fel. Bemutatja Turczi magánemberi, tehetséggondozó, irodalomszervezői oldalát, megemlíti az idegen nyelvű megjelenéseket (spanyol, héber, mandarin nyelvű Turczi-versekkel találkozhatunk), összegzi mindazt, amit eddig neves elemzők írtak a költőről, közzétesz ismeretlen Turczi-műveket, részleteket, eligazítja olvasóit a szakirodalomban, de közel hajol az egyes versekhez is: felrajzolja a versek születésének körülményeit, fogadtatását, a szerző más művészeti ágakkal és alkotókkal való kapcsolatát.

Azt gondolhatnánk tehát, hogy Vilcsek Béla monográfiája mindent készen terít az olvasó elé. Kötete mégsem hagyja ki az olvasót ki a műalkotás értelmezésének izgalmából: „Nem volna egyszerűbb és hasznosabb arra biztatnia a nyájas olvasót, hogy ezt a verset minél többször és minél alaposabban elolvassa? Abból ugyanis sokkal többet megtudhatna a szerzőről és verseléséről, mint százféle bölcsnek tetsző értekezésből vagy gondolatból. A monográfus meg talán akkor teszi a legjobban - ha szépen és egyszerűen elhallgat” - olvashatjuk a monográfia 160. oldalán. Az önironikus kiszólás ellenére inkább úgy érezhetjük, a monográfus szólama sehol sem felesleges vagy túl bőbeszédű. Partnerként vezeti végig olvasóit egy kortárs költő alkotói világában.

Vilcsek Béla: A halandó bosszúja - Turczi István-monográfia, AmbrooBook Kiadó, 259 old., 2700 Ft.

Túl a tér, az idő és a nyelv korlátain

Szkárosi Endre *Véletlenül nem jártam itt* című verseskötetéről

Demeter Györgyi

„az idő az idő töredelmes
hurutját hagyja mindenen”
(Szkárosi Endre: *Hogyan is?*)

A világban helyét kereső, világot értelmezni akaró alkotó nem véletlenül dacol állandóan a tudatot és a képzeletet akadályozó határokkal: térrel, idővel,

egyéb korlátokkal. Többre vágyik: az önkifejezés és önmegértés szabadságára, ami sokszor együtt járhat az újjal, a szokatlannal, a meghökkentővel vagy provokatívval. Szkárosi Endre egyike azoknak a posztmodern kísérletezőknek, aki nem torpan meg semmilyen gondolatot és fantáziát gúzsba

Demeter Györgyi 1965, Mátészalka. A Kossuth Lajos Tudományegyetemen szerzett diplomát magyar nyelv és irodalom - orosz nyelv és irodalom szakon 1988-ban. A Mátészalkai Esze Tamás Gimnázium tanára, Mátészalka Város Érdemes Pedagógusa (2018).